

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, Sive Institutiones & Praxes Tum Vitæ, tum Officii Pastoralis

Musart, Charles

Monachii, 1654

Capvt VI. De Administratione propriæ Familiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41616

Ita Sancti Patres illi; quorum hæc est
 summa: *Cum fœminis agito seuerè potius
 quàm blandè: auctoritatem, vigorem,
 grauitatèmq; conseruato: obiter, & quasi
 per transfennam alloquitur: nec multa;
 nec otiosa; imò rarissimè, & breuissimè.
 In domum tuam non admittito, ipse vix
 adito: nunquam solus cum solâ, loco occu-
 to, absq; arbitro, vel teste confideto. En tibi
 multa præcepta breui compendio:
 paucula mox addam; quia res id po-
 stulat.*

CAPVT VI.

Administratio proprię familię.

NVM: I.

Absint à Contubernio fœmine.

Fœminis, si domi in eodem contu-
 bernio, & conuictu adsint, malum
 præsentius esse non potest; iam enim
 pesti sit in ipsis laribus, & penerrali-
 bus: vtar hîc etiam verbis Sanctorum
 Patrum, ne de meo rem auxisse vi-
 dear;

dear; vt, *Cum feminâ semper esse* (loquitur Sanctus Bernardus) & non cognoscere foeminam, nonne plus est; quam mortuum suscitare; mox exponit periculum: *quotidie latus tuum ad latus inuenculae est in mensâ, lectus tuus ad lectum eius in camerâ; oculi tui ad oculos eius in colloquio; manus tuae ad manus ipsius in opere, & continens vis putari?* Sanctus Cyprianus magis apertè hunc scopulum ostendit, vt magis caueas: *Quid illic geritur? ubi libertatis sumit mulier in contubernaliitate constantiam: quando in domesticis negotiis, nunc lacertos lanificis operibus nudat; nunc estuans detegit membra; nunc fatigata iactatur, aut in risum dissoluitur; nunc blanditias exhibet, & (quod est venenosius) psallere delectatur, aut canere; cuius cantu tolerabilius est audire Basiliscum sibilantem. tùm subdit; taceo reliqua, quae magis pudenda sunt, quam dicenda. Cauebo, inquires; mihi attendam. At lubrica spes est, inquit idem Cyprianus, quae inter fomenta pecca-*

pecca-

378 *Institutionum Pastoralium*
peccati saluari se sperat: Impossibilis libe-
ratio est flammis circumdari, nec ardens
quod Salomon non negat, dicens: quis alle-
gabit in sinu suo ignem, vestimenta autem
sua non comburet? difficile quis venenum
bibet, & vinet; verendum est dormienti
in ripâ, ne cadat: Expedi plus bene time-
re, quàm malè viuere. Quòd si quis dicat
(verba sunt Basilii) ex assiduo se cum
mulieribus colloquio, & conuictu non ad-
modum lædi, hic sine dubio portentum est
quoddam insolentissimum; & in vtriusq[ue]
sexûs (ut ita dicam) confiniis posuñ. Vel-
licat quoque tibi aurem sanctus Hie-
ronymus: Quòd si dixeris, ait, mihi suffi-
cit conscientia mea, habeo Deum Indi-
cem, qui mea vitæ est testis, non curo, quid
loquantur homines; audi Apostolum scri-
bentem, prouidentes bona non solum cor-
am Deo, sed etiam coram omnibus ho-
minibus. Itaque vt nihil aliud subsit,
hoc sat ingens est malum, quòd mali
suspicionem alijs moueas. Audiatur
hïc iterum Bernardus: *Continens vis pu-*
rari,

tari, esto ut sis: sed ego suspicione non careos
scandalo mihi es; tolle scandali causam,
quo te probes verum, ut iactitas, Euange-
lii emulatorem: si non vis scandalizare
Ecclesiam, eice foeminam. Durum, in-
quies, hoc, inhospitale, & propè in-
humanum; quid ais? at quid si hoc
Deus ipse præcipit? Scribit certè san-
ctus Cyprianus, specialiter diuinâ re-
velatione sibi præceptum à Deo fuis-
se, ut mandaret, ne Clerici cum foe-
minis commorentur. Sed tamen sci-
mus, ais, per Canones Ecclesiasticos,
Clericis saltem indulgeri commora-
tionem cum Matre, Auiâ, Materterâ,
Sororibus, aut neptibus; in quibus
scilicet naturale foedus tollit sæui cri-
minis suspensionem: fateor eis plus
permitti; tamen consultius esset, nec
has habere in contubernio. S. Augu-
stinus, ne quidem germanam soro-
rem admisit, quod diceret, *qua cum
sorore meâ sunt, sorores meæ non sunt*; &
S. Hieronymus Rustico Monacho
sua-

sua-

suadet, ne vel Matri cohabitet; sentiebat mecum sanctus Gregorius, cuius hæc erat sententia: *omnes generationes ex familiâ exesse, quàm vel unicam adesse.* Hic verò velut in tragicâ Catastrophe exclamas: quis ergo cibos emet? qui coquet? quis euerret domum? quis vestes expurgabit? quis lectum, quis res alias componet? vbi lotrix? vbi cætera pro aliis ministeriis auxilia? Breuè te expediam hoc labyrintho: emet Emptror & coquus; nihil opus erit Emptrice aut coquâ; famulus cætera probè explebit: nihil opus erit ancillis: lotrix sit foris, puer feret lauanda, lota referet; ad quid ergo in familiâ famulæ? certè non desunt exempla eorum, qui careant: quidni sis ex illis vnus?

NVM: II.

Domesticorum cura.

A Postolus in Timotheo inter cæteras dotes, & virtutes Pastoris Ecclesiæ, id etiam requirit; vt sua domui

domui bene praesit: *Si quis enim, inquit, domui suae praesesse nescit; quomodo Ecclesiae Dei diligentiam habebit? vult* Apostolus (*vt sanctus Hieronymus interpretatur*) Episcopum domum suam bene regere: non vt opes au-geat; non vt regias paret epulas; non vt celatas patinas struat, vt Phasiadis aues lentis vaporibus coquat artificii temperamento; sed vt, quod populo praecipiturus est, prius a domesticis exigat. Pergit idem Apostolus: *si quis suorum, & maximè domesticorum curam non habet: (scilicet eum corporis, tum animæ) eo facto, & ipso opere fidem negauit; quia et si fidem ipse retineat animo, occasionem tamen praebet infidelibus, Christum, & Christianos blasphemandi; imò verò infideli est deterior: nam infideles naturæ instinctu, & pietate naturali curam suorum gerunt; quippe natura, & ratio docent, vt domesticis praeter externis prospiciamus.*

mus.

382 *Institutionum Pastoralium*
mus. *Quam ergo* (audis loquentem
Chrysoftomum) patet locus detractio-
ni, dicentibus gentibus, Christianos sine
affectione esse, qui despiciant suos; quam
enim turpe est, te extraneos instruere, &
tuos in errore relinquere. Verum non
est hinc meum, patrem familias opti-
mis præceptis informare, longum
hoc foret negotium; & tu ipse id ali-
os doces: dicam tamen breuiter
pauca pro meo instituto. In primis
fac aliis præluceas bono exemplo;
cum prudentiâ & mansuetudine præ-
sis; de uinciâsque tuos potius benefi-
ciis, quam uincias duris uerbis, aut
verberibus. Arridet hinc mihi Seneca
in Epistolâ ad Lucilium: *Cum seruis fa-
miliariter uiuere decet prudentiam tuâ:
serui sunt, imò homines; serui sunt, imò
contubernales; serui sunt, imò conserui; si
cogitaueris tantundem in utrosque licere
fortuna; debes cogitare, quem seruum di-
ois, eodem calo frui, aequè spirare, aequè
uiuere, aequè mori.*

Exem-

Exempla iam fortassis requiris bene
 instructæ Familiæ. Elzearius Comes
 familiam ita instituebat. Omnes quoti-
 die integram Missam audiunt; viuunt
 castè, & purè; alioquin exeunt: sepe Sa-
 cramenta vsurpant: Ne Deum, ne Beatã
 Virginem, aliòsue Sanctos blasphemant,
 iurantone temerè, vel inhonesta proferun-
 to: qui secus faxit, in pane, & aquã ieiuna-
 re rei sunt. Tesseris, aut alio lusu turpi ne
 ludunt: omnes pacem & concordiam co-
 lunt. Quæris aliud exemplum guber-
 nandæ familiæ in viro Ecclesiastico?
 dabo S. Carolum Borromæum ad Bat-
 toreum Cardinalem: Curabis, inquit,
 familiam castam, nec patieris inter dome-
 sticos quenquam, cuius non sint verba, &
 mores pudici, habeásq; domi, qui in hanc
 rem inuigilent, & crebrò domesticos mo-
 neant, tég; de eorũ vitã: modestia in verbis,
 & cultu corporis cernatur: Insuper cura-
 bis, vt iuramenta à familiã tuã absint;
 scurriles ioci, conuitia, contumelia, & o-
 mnia verborum genera, quæ alios ledant:
 vesti-

384 *Institutionum Pastoralium*
vestitus etsi decens esse poterit, cauebis ta-
men, vt absit ornatus, quo milites, & iu-
venes vti solent: illud & gravitatem red-
det, & illis ipsis quandam maioris mode-
stia necessitatē imponit. Vade: & tu, fac-
que similiter: familiam tunc profectò
optimè rexeris, si præterea adiunxe-
ris pulcherrimam, virorum Ecclesiasti-
corum præsertim, virtutem, parsimo-
niam, & Frugalitatem.

NVM: III.

Parsimonia, & Frugalitas.

PARSIMONIA propriè in rescinden-
dis superfluis sumptibus versatur:
frugalitas in moderando victu, & ve-
stitu: vtraque quòd cognatæ sint, no-
men inuicem commutant; ut is, qui
Parcus, idem frugalis nominetur: Fru-
galitas tamen, si spectes vim nominis,
propriè in cibo, potùque cernitur: Par-
simonia generatim etiam in moderan-
do vsu fortunarum versatur. Vt vtra-
que virtus sit; videndum, ne aut ex-
cessu